

Mina Neuwirth (1891-?): o tânără anarhistă în mișcarea muncitorească

C. Ganait

21 aprilie 2024

„Un anarhist trebuie să fie un cugetător, un om liber, care nu vrea să fie stingherit nici el, nici să se ostenească a stingheri pe alții.”

Mina Neuwirth, *Revista Ideei*

Mina Neuwirth s-a născut la București în 1891, într-o familie modestă cu origini evreiești. Părinții, Bernard și Clara, erau originari din Tulcea și s-au mutat la București înainte ca Dobrogea să fie alipită României în urma războiului din 1877-78. Aceștia au mai avut alți patru copii: Samuel, Golda, Piurko și Rașela.

Mina a terminat școala secundară de fete Focșăneanu și dădea meditații, cel mai probabil în limba franceză, o limbă pe care o cunoștea destul de bine. A fost activă politic de la vârsta de 15 ani, fiind membră fidelă a cercului socialist România Muncitoare, precum și una dintre colaboratoarele *Revistei Ideei*, unde a trimis traduceri din franceză precum și texte originale.

În perioada în care a colaborat la *Revista Ideei*, aceasta a încercat să aducă în prim-plan teme ce țin de educație, muncă, situația femeii în societate, căsătorie etc. De asemenea, în articolul pe care l-a semnat în nr. 1 (1908) al *Revistei Ideei*, intitulat „Neînțelegere”, Mina Neuwirth pleda pentru depășirea neînțelegerilor dintre socialiștii revoluționari și anarhiști, în virtutea numeroaselor teme și lupte comune asupra cărora toți revoluționarii ar fi trebuit să se concentreze. În bună tradiție „mușoistă” (și, deci, anarhistă), ea amintea de pluralitatea luptelor și perspectivelor și avertiza asupra pericolului ca socialiștii să cad pradă centralismului, sectarismului și, în definitiv, perspectivei autoritare asupra luptei revoluționare.

Conservatorii, liberalii, radicalii sunt frați pentru a se apăra de dușmanii lor social-democrați, socialiști revoluționari, anarhiști. De ce aceștia din urmă sunt pururea în ceartă? Să cercetăm: fiecare din acești oameni apără o doctrină. Minunat. Trebuie să existe cât mai multe păreri, cât mai multe idei, pentru că adevăratul progres nu stă în uniformizare, ci dimpotrivă. Însă acești oameni fac păcatul de-a fi sectari, de-a se închide în doctrina lor, a se închina ei și a nu mai admite cu niciun chip alta. Acesta e un mare, un foarte mare rău.

În 1907 a tradus textul lui Frederic Stackelberg, *Femeia și revoluția*, care a apărut în întregime în nr. 9 al *Revistei Ideei* din acel an. Traducerea va fi tipărită ca broșură câteva luni mai târziu, în colecția Bibliotecii Revistei Ideei. În acel moment, Mina Neuwirth intră în atenția Siguranței statului.

Și atunci, ca și acum, procurarea de fonduri pentru tipărirea și răspândirea cărților și broșurilor era o problemă spinoasă. Drept urmare, la 11 ianuarie 1908 i-a scris o scrisoare lui Adolf Reichmann, anarhist urmărit de poliție, prin care-i cerea un ajutor monetar, pe care avea să-l răsplătească fie în broșuri, fie în bani. Scrisoarea, precum și apariția broșurii, au atras atenția recent înființatei Siguranțe a statului care a pus agenți să-i urmărească fiecare mișcare. Aceștia i-au remarcat prezența la conferințele cercului România Muncitoare. De asemenea, în rapoarte sunt menționate și vizitele sale la „anarhistul Panait Mușoiu”.

În ziarul *Dimineața*, din 22 februarie 1908, aflăm că Mina și sora ei Golda au fost chemate la Siguranță și amenințate cu expulzarea dacă vor mai merge frecventă întâlnirile socialiste și anarhiste.¹ În același timp, poliția le-a percheziționat locuința, de unde au confiscat toate materialele cu caracter revoluționar.

La 8 decembrie 1909 a avut loc atentatul la viața primului ministru de atunci, I. C. Brătianu. Pe drumul spre casă, după ce participase la o ședință a Senatului, liderul liberal a fost împușcat de trei ori în spate, scăpând însă cu viață. Acest atentat, săvârșit de un muncitor de la atelierele CFR, instigat

¹ „Legea asupra streinilor” a intrat în vigoare în 1881. A fost o formă legală de a expulza din țară persoanele a căror idei nu plăceau autorităților, de regulă socialiști, anarhiști sau alți revoluționari. Pe baza acestei legi au fost expulzați zeci de socialiști și anarhiști cu origini evreiești, pe considerentul că ar fi „străini”, deși erau născuți în România. Până în 1923, evreeii erau considerați „străini” de către statul român, care așadar nu acorda drepturi depline tuturor celor născuți pe teritoriul său. Aceeași lege, profund șovină și antisemită, a fost folosită și pentru urmărirea și expulzarea anarhiștilor italieni, ruși, francezi etc. care ajungeau la acea vreme în România, de regulă ca muncitori.

se pare chiar de agenții sub acoperire ai Siguranței, a dat startul unui nou val de represiuni contra socialiștilor și anarhiștilor. Una dintre persoanele arestate cu această ocazie a fost Mina Neuwirth, care atunci avea numai 18 ani.

În timpul arestului, aceasta a fost amenințată cu violența fizică de către agenții care au interogat-o. În ciuda faptului că nu s-au găsit dovezi care s-o lege în vreun fel de atentat, Mina a fost urmărită zi și noapte de agenții Siguranței și i s-a pus în vedere să nu mai facă propagandă anarhistă: „Sub amenințarea că voi fi expulzată”, își amintea ea, „mi s-a interzis contactul cu muncitorii și comunicarea cunoștințelor mele cu vreuna din persoane. Cu alte cuvinte, mi se îngăduia să învăț, dar să nu comit crima de a comunica gândurile mele.”

Într-una din notele informative care o priveau, un agent notează o conversație pe care Mina o avusese cu surorile ei. Ea se plângea de remarcile „pornografice” pe care le făcuseră cu altă ocazie agenții Siguranței față de ea și prietenele ei, în timp ce erau postați sub geamul ei.

Trăind cu frica constantă de a fi expulzată din țară sau de a fi arestată, hărțuit și urmărită neîncetat, Mina Neuwirth a încercat să se sinucidă la 20 februarie 1910, împușcându-se în piept. Cazul ei a fost amplu discutat în presa vremii, care a speculat îndelung asupra motivelor pentru care tânăra ar fi încercat să-și ia viața.

După câteva zile petrecute la spital, interogată de procuror și presată să dezvăluie ce a determinat-o să recurgă la acest gest, Mina a susținut că motivul era tocmai urmărirea la care era supusă și faptul că „agenții polițienesci îi făceau viața imposibilă”. Autoritățile s-au derobat, bineînțeles, de orice responsabilitate, susținând, într-un comunicat publicat în presă, că „împrejurările de atunci au făcut ca ea să fie supusă unui asemenea regim, în timp ce [judecătorul Popovici] a sfătuit-o să caute să se însănătoșească și să uite cele ce a avut de îndurat în trecut din partea poliției”.

Chiar și așa, Mina nu s-a dat bătută și a continuat să fie activă politic, făcând parte din grupul anarhist Margulis-Ghelber din București (după cum îl numiseră agenții de poliție în rapoartele lor), unul dintre grupurile anarhiste evreiești din jurul *Revistei Ideei* din perioada de dinainte de războaiele balcanice.

La puțin timp după aceste evenimente, autoritățile au decis că Mina Neuwirth reprezintă o amenințare la adresa „ordinii și siguranței publice”. Drept urmare, s-a emis o ordonanță de expulzare din țară „în termen de 24 de ore”, așa cum prevedea legea din 1881.

Nu știm cu certitudine dacă decizia de expulzare a fost pusă în aplicare de autorități. Cert este însă că Mina Neuwirth și-a continuat colaborarea cu *Revista Ideei* în anii care au urmat, scriind două articole originale, precum și traducând, împreună cu Ștefan Ionescu, capitolul „Munca intelectuală și munca manuală” de Piotr Kropotkin. Textul a apărut în numărul 120 din *Revista Ideei*, din luna octombrie 1912. De altfel, acest text a ieșit sub forma unei broșuri în martie 1913, în traducerea Leliei Pavlovici (și cu aprobarea anarhistului rus), la Cercul de Editură Socialistă. Această broșură a ieșit în patru ediții, cea din urmă în 1944.

Mina re apare în documente abia în 1921 când, pe 16 ianuarie, trimite pentru „Comitetului de organizare al prigoaniților”, o scrisoare prin care chema la sprijinirea materială a tovarășilor închiși, precum și la crearea unor comitete de ajutorare a deținuților politici.

O regăsim pe Mina Neuwirth și printre delegatele la congresul de înființare al PCR din luna mai 1921. Ea avea programată prezentarea raportului intitulat *Mișcarea feminină*.² Din păcate, nu a avut ocazia să-l prezinte. Forțele de ordine au oprit congresul, arestând zeci de participanți. În aceleași circumstanțe a fost arestat și un alt apropiat al lui Panait Mușoiu, militantul sindicalist și scriitorul Iuliu Neagu-Negulescu. Acesta își va folosi perioada petrecută în detenție scriind *Arimania sau Țara Buneiînțelegeri*, utopie pe care o va publica abia în 1923.

² În proiectul de statut al partidului, la secțiunea „Organizații feminine”, se arăta că „pentru înlesnirea propagandei socialiste se pot organiza în sânul secțiilor cercuri feminine, formate din membrele secțiilor” și că „cercurile își vor avea organizația autonomă”, dar vor avea „administrația și conducerea sub controlul Comitetului executiv”.

Nu avem alte informații despre viața sau activitatea ei de după aceste evenimente. Nu știm dacă ea a rămas în cercurile comuniste sau care i-a fost traiectoria politică mai apoi.

Mina Neuwirth a fost una din numeroasele femei care au contribuit la *Revista Ideei*. Vocile lor, deși puțin cunoscute și amintite, au jucat un rol important în apariția revistei. Activitatea lor, care le-a atras numeroase persecuții, a fost crucială pentru susținerea și răspândirea publicației, ele fiind de asemenea active și în alte inițiative de autoinstruire, de organizare, de propagandă. Putem aminti aici de Cornelia Ștefănescu, pictoriță, închisă și ea o vreme de autorități, de Lucreția Bălănescu, educatoare și editoare, Sorina, învățătoare și ea, ori de alte colaboratoare care au contribuit, adeseori sub pseudonim, la traducerile publicate în colecția de broșuri sau în revistă.

Ceea ce impresionează în cazul Minei e în primul rând hotărârea ei. Ea transpune mai ales din modul în care a înfruntat piedicile și represiunea, continuându-și activitatea, dar și din generozitatea viziunii sale politice. Se poate spune că Mina Neuwirth a fost una din vocile „școlii mușoiste” a „socialismului integral”. Nedogmatică, perspectiva ei se baza tocmai pe recunoașterea autonomiei individuale și de grup, pe necesitatea unei lupte de emancipare care să nu recreeze, sub pavăza revoluției, ierarhiile dominației, dar și pe ideea convergenței luptelor, a solidarității revoluționare; o perspectivă inspirată de idealul anarhiei, de ideea libertății, bunăstării și egalității pentru toți și toate.

Articole și traduceri în *Revista Ideei*:

- #9-10, 1906, *Un stat în stat*, de J. Benoit, trad. Mina Neuwirth.
- #5, 1907, *Chestia proprietății în dragoste*, de H. Troubel, trad. Mina Neuwirth.
- #9, 1907, *Femeia și revoluția*, Frederic Stackelberg, trad. Mina Neuwirth.
- #1, 1908, *Neînțelegere*, de Mina Neuwirth
- #2, 1908, *O comună țărănească în Georgia*, R. Orguiani, trad. Mina Neuwirth.
- #3, 1908, *Hrană și putreziciune*, de Ernest Crosby, trad. Mina Neuwirth.
- #4, 1908, *Ferrer*, de Mina Neuwirth.
- #5, 1908, *Cum se abrutizează un copil*, Xanrof, trad. Mina Neuwirth.
- #7, 1908, *Legislația muncii*, de Take Policrat, recenzie de Mina Neuwirth.
- #9-10, 1908, *De meditat — două scrisori de Albert R. Parsons*, trad. Mina Neuwirth.
- #6-7, 1909, *Un caz de conștiință*, de John L. Carpenter, trad. Mina Neuwirth.
- #10, 1909, *Răscoala din Sudul Franței*, de M. Pierrat, trad. Mina Neuwirth
- #105, 1911, *Ordine și anarhie*, de Mina Neuwirth
- #116-117, 1912, *Cad frunzele*, de Mina Neuwirth
- #120, 1912, *Munca intelectuală și munca manuală*, de Piotr Kropotkin, trad. Mina și St. Ionescu, nr. 120, 1912

Biblioteca Anarhistă

C. Ganait

Mina Neuwirth (1891-?): o tânără anarhistă în mișcarea muncitorească
21 aprilie 2024

pagini-libere.ro

ro.theanarchistlibrary.org